

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ АКЦІОНЕРНОГО КАПІТАЛУ

В сучасній ринковій економіці основною організаційно-правовою формою господарювання є акціонерне товариство, внаслідок того, що акціонерна форма власності в усьому світі стала найбільш досконалою та популярною формою організації підприємства. Вона дозволяє через механізм випуску та продажу акцій акумулювати потужні фінансові ресурси, залучати до управління корпорацією та участі у розподілі прибутку через дивідендні виплати значну кількість власників – акціонерів.

Акціонерне товариство є найбільш демократичною формою ведення бізнесу, яка дозволяє об'єднати необмежену кількість заощаджень приватних осіб і за якої усі власники несуть обмежену відповідальність за зобов'язаннями корпорації, що само по собі є стимулом до інвестування коштів у ризиковану, але потенційно прибуткову та необхідну для суспільства справу. Випуск акцій – це потужна форма мобілізації капіталу. Вона дозволяє трансформувати грошові заощадження населення (а не тільки підприємців) у виробничі інвестиції.

В Законі України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. надається таке визначення акціонерного товариства: «Акціонерне товариство – господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями. Акціонерне товариство не відповідає за зобов'язаннями акціонерів. Акціонери не відповідають за зобов'язаннями товариства і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, тільки в межах належних їм акцій. Статутний капітал товариства визначає мінімальний розмір майна товариства, який гарантує інтереси його кредиторів. Власний капітал (вартість чистих активів) товариства – це різниця між сукупною вартістю активів товариства та вартістю його зобов'язань перед іншими особами».

Акція є одиницею власності в акціонерному товаристві. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 р. визначає акцію як «іменний цінний папір, який посвідчує майнові права його власника (акціонера), що стосуються акціонерного

товариства, включаючи право на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів та право на отримання частини майна акціонерного товариства у разі його ліквідації, право на управління акціонерним товариством, а також немайнові права. Акція є неподільною». Усі акції акціонерного товариства повинні бути іменними. Законом також передбачено, що акції товариств існують виключно в бездокументарній формі.

Важливу роль у функціонуванні фінансово-кредитного механізму акціонерного товариства, зокрема, формуванні власного капіталу, відіграє його емісійна політика, яка є частиною загальної політики формування власних фінансових ресурсів, що полягає в забезпеченні залучення необхідного їх обсягу за рахунок випуску і розміщення на фондовому ринку власних акцій.

Головним завданням механізму формування капіталу акціонерного товариства є визначення оптимальної його структури, тобто співвідношення між основними джерелами формування капіталу – власними і позиковими ресурсами. Кожна корпорація прагне досягти оптимальності у співвідношенні між джерелами фінансування, тому що структура капіталу впливає на його вартість. Різні теорії щодо структури капіталу досліджуються разом з теоріями ринкової вартості підприємства і середньозваженої вартості капіталу. Цей зв'язок базується на таких залежностях: мінімізація середньозваженої вартості капіталу сприяє максимальній ринковій вартості підприємства та одночасно оптимізації структури капіталу.

Прибуток відіграє провідну роль у системі фінансово-кредитного механізму формування та використання капіталу акціонерного товариства. Основною метою політики розподілу чистого прибутку акціонерного товариства є оптимізація пропорцій між частиною, що капіталізується і частиною, що розподіляється, включаючи дивідендні виплати акціонерам. Дивідендна політика – це найважливіша ознака, за якою акціонерні товариства відрізняються від підприємств інших організаційно-правових форм. Основною метою розробки дивідендної політики акціонерного товариства має бути встановлення необхідної пропорційності між поточним споживанням прибутку власниками акцій і майбутнім його зростанням, що максимізує ринкову вартість підприємства й забезпечує стратегічний його розвиток. Тому дивідендна політика є індикатором у вирішенні загальних питань регулювання корпоративних відносин. Рівень дивідендних виплат акціонерам є одним із найважливіших курсоутворюючих чинників акцій на фондовому ринку.